

Сергій БАБАНІН

доцент кафедри кримінального
права та кримінології,
кандидат юридичних наук, доцент

Вадим РИБАЛКО

курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ПОНЯТТЯ УМИСЛУ ТА ЙОГО ВИДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Якщо говорити про поняття умислу, можемо сказати що це є вид вини. Умисел – відома в юриспруденції правова категорія. Згідно з Кримінальним кодексом України кримінальне правопорушення, вчинені умисно, визнається діяння, вчинене з прямим або непрямим умислом, а саме відповідно до ч. 2 ст 24 Кримінального Кодексу України: кримінальне правопорушення визнається вчинені умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала суспільно небезпечний характер своєї дії або бездіяльності, передбачала її суспільно небезпечні наслідки і бажала їх або свідомо припускала настання цих наслідків [1].

Будь-яка людина, правопорушник починає вчиняти суспільно-небезпечне діяння, для початку роздумує про вчинення своїх дій подумки. Перед скоєнням протиправного діяння у свідомості особи виникає певна картинка-уявлення про сутність цього правопорушення, формується психологічне ставлення до майбутніх дій та до результату у формі досягнення бажаної мети. Саме ці процеси ми можемо назвати формуванням умислу. Тож формування умислу являє собою свідомо-вольовий процес моделювання особою майбутньої протиправної поведінки, оскільки на стадії виникнення умислу в правопорушника формується психічне ставлення не тільки до свого діяння, але й до настання суспільно-небезпечних наслідків, які виникають внаслідок вчинення цього діяння, оскільки будь-яка усвідомлена дія (бездіяльність) фізичної осудної особи вчиняється з певною метою. Вже на наступних етапах особа робить певні дії для досягнення своєї мети, якщо вона бажає її досягти [2, с. 142].

Як правильно вказується в юридичній літературі, особа не може бути притягнута до відповідальності лише за думки, в тому числі і злочинні, якщо вони не виявилися в конкретному діянні. Під час формування наміру розумова діяльність особи не знаходить свого прояву в зовнішньому світі, не становить реальної небезпеки для об'єкта кримінального правопорушення, на цьому етапі відсутня реальна загроза заподіяння шкоди інтересам особистості, суспільства або держави. Свідома діяльність особи на стадії формування наміру не має самостійного кримінально-правового значення і не є караною.

Відповідно до цього в Кримінальному праві виділяють такі види умислу: прямий та непрямий. Прямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала їх настання. Непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання [1].

Також у статті 24 Кримінального кодексу виділено дві ознаки умислу: інтелектуальна та вольова. Інтелектуальна ознака умислу містить: по-перше, усвідомлення суспільно небезпечного характеру вчинюваного діяння, який визначається процесом, що відбувається у сфері свідомості, тому вони становлять інтелектуальний елемент прямого умислу. Другою інтелектуальною ознакою прямого умислу, за загальним правилом, є передбачення суспільно небезпечних наслідків вчинюваного діяння, та передбачення її суспільно небезпечних наслідків. Вольова ознака умислу означає наявність у суб'єкта кримінального правопорушення бажання настання суспільно небезпечних наслідків від вчиненого ним діяння чи свідоме їх припущення.

Сприйняття суспільної небезпеки злочинного діяння містить уявлення суб'єкта і вибіркову характеристику об'єктивних сторін, у яких ґрунтується злочинне діяння, наприклад спосіб, місце, час, обстановка, тощо. Відсутність усвідомлення суспільно

небезпечного характеру вчинюваного діяння може посвідчити про такий дефект особистості, як, наприклад, неосудна особа, за наявності цього недоліку відповідальність виключається або ухвалюється рішення відповідним органом про відсутність умисного вчинення кримінального правопорушення. В останньому випадку особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення необережного, неумисного кримінального правопорушення [3].

Отже, незалежно від виду і характеру умисел за будь-яких умов містить усвідомлення особою суспільно небезпечного характеру (шкідливості) вчинюваних нею дій. У тих випадках, коли умисел має вираз щодо наслідків, передбачення їх суспільно небезпечного характеру означає і усвідомлення суспільної небезпеки діяння, що призвело саме до цих наслідків. Залежно від видів складів кримінальних правопорушень у юридичній літературі по-різному формулюється і зміст вини в них. У кримінальних правопорушеннях з матеріальним складом форма вини, на думку більшості вчених, охоплює психічне ставлення особи до діяння і наслідків, у тому числі певне вольове ставлення до них, а в кримінальних правопорушеннях з формальним складом до змісту умислу відносять психічне ставлення особи лише до діяння, у тому числі певне вольове ставлення до нього. Однак незалежно від виду складу кримінальних правопорушень вина та відповідно сам умисел в усіх правопорушеннях має формуватись відповідно до змісту норм закону та норм права.

1. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид 4-те, допов. Харків : ТОВ «Одісей», 2008.

2. Allen M. Textbook on Criminal Law. Oxford, 2013. 580 s.

3. . Баулін Ю. В., Борисов В. І., Кривоченко Л. М. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 3-є вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 496 с.

Андрій КИСЕЛЬОВ

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

**ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ «OSINT»
У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ**

Базуючись на оцінках органів та підрозділів Національної поліції, які в щоденній діяльності або застосовують кримінальний аналіз, або використовують його результати, беззаперечно можна стверджувати, що технології OSINT (Open source intelligence) – розвідка на основі відкритих джерел, як структурний елемент кримінального аналізу, є ефективним інструментом у протидії злочинності.

Окремо варто наголосити на позитивному досвіді використання оперативними підрозділами Національної поліції України, в тому числі управлінням кримінального аналізу ГУНП в Дніпропетровській області, технологій OSINT у протидії кримінальним правопорушенням.

Метою доповіді є висвітлення досвіду використання підрозділами Національної поліції технологій «OSINT», зокрема управлінням кримінального аналізу ГУНП в Дніпропетровській області, у протидії кримінальним правопорушенням.

Тож під час кримінального аналізу основним завданням кримінального аналітика є проведення аналітичного дослідження доступної йому інформації, а також створення за результатами такого аналізу аналітичних продуктів, що мають інформативний та рекомендаційний характер і створюють підґрунтя для вирішення оперативних і тактичних завдань під час документування та розслідування кримінальних правопорушень, або планування превентивних заходів у протидії злочинності.

Під час проведення аналітичного дослідження здійснюється збір та аналіз інформації